

Vier principes en evenwichtigheid

Bij de overstap naar een nieuw pensioencontract gaan we collectieve pensioenpotten opdelen in individuele pensioenpotten. Dit moet vanzelfsprekend evenwichtig gebeuren. Er mogen geen groepen onevenredig nadeel ondervinden van de overstap. Maar wat is precies evenwichtig? Er zijn verschillende visies. Wiskundige Herve Moulin geeft een raamwerk dat hierbij kan helpen. Hij onderscheidt 4 principes van rechtvaardigheid: exogene rechten, compensatie, beloning en fitness. En alle argumenten die je terug ziet in de discussie rondom de overstap naar het nieuwe pensioencontract kan je kwijt onder één van deze principes.

Maatstaf netto profijt kijkt vooruit

De hoofdlijnennotitie pensioenakkoord wijst richting 'netto profijt' als maatstaf voor evenwichtigheid. Netto profijt kijkt naar de marktwaarde van pensioen. Dat is de waarde van de toekomstige uitkeringen inclusief indexaties en kortingen. Die marktwaarde moet voor en na transitie ongeveer gelijk zijn. Deze maat neemt de huidige situatie als een gegeven en kijkt vooruit om te bepalen wat evenwichtig is.

Je kunt ook terugkijken

Als je terug kijkt, zie je echter dat de rente de afgelopen jaren flink is gedaald en premies bij veel fondsen relatief laag waren. Daardoor schoof er pensioenvermogen van oud naar jong. Moeten we daar in een evenwichtige verdeling van collectieve pensioenpotten niet ook rekening mee houden? Ik zag onlangs een voorstel om voor de verdeling van het vermogen terug te kijken in de tijd. Wat waren de ingelegde premies en welk rendement is hierop behaald? Om op die manier het vermogen te verdelen.

Verschillende zienswijzen geven verschillende uitkomsten

Al die zienswijzen geven verschillende uitkomsten voor de evenwichtige verdeling. Wat te doen? Er is een kader met vier principes van rechtvaardigheid. Dit kader kan helpen om te komen tot het oordeel wat een evenwichtige verdeling is. Er is geen goed of fout principe. Maar elk principe geeft wel een andere uitkomst. De 4 principes van Herve Moulin zijn: exogene rechten, compensatie, beloning en fitness. Alle argumenten die je terug ziet in de pensioendiscussies, kan je kwijt onder één van deze principes.

De 4 principes en de discussie rond pensioenakkoord

De hoofdlijnnotitie pensioenakkoord leunt met name op het exogene rechten principe. De marktwaarde van pensioen is een extern gegeven, dat is volgens dit principe eerlijk. Maar je ziet ook het compensatieprincipe terug. De mensen van zeg 45 jaar gaan door nieuwe premieafspraken naar verwachting minder pensioen opbouwen en er dus op achteruit. Zij moeten daarvoor gecompenseerd worden, in lijn met het compensatieprincipe van rechtvaardigheid.

Het kijken naar een verdeling van vermogen op basis van ingelegde premie en daarop behaalde rendementen is een voorbeeld van kijken in de lijn van het beloningsprincipe. En tot slot zie je vaak het fitnessprincipe in pensioenland. Gepensioneerden zijn aangewezen op pensioen en ervan afhankelijk. Jongere mensen zijn meer wendbaar, meer fit. Zij hebben nog handelingsperspectief, kunnen bijvoorbeeld langer doorwerken om hoger pensioen te krijgen. Dus zij kunnen wat meer risico dragen.

Bestuurders moeten nadenken over evenwichtigheid

Kennis van deze principes kan pensioenfondsbestuurders helpen bij het nemen van evenwichtige transitiebesluiten. En de verdeling van het collectieve vermogen in individuele vermogens. Welke principes moeten in de transitie zwaarder wegen en welke minder zwaar? Dat geeft richting aan de kant die je op wilt. En het geeft je een kader om je denkrichting uit te leggen aan de achterban. De achterban zal met veel goede argumenten terugkomen. Die je vervolgens weer kan plaatsen binnen de principes. Dat geeft inzicht in waar de argumenten vandaan komen. Het maakt het gemakkelijker om erover in gesprek te gaan.

Wegen principes maakt dat fonds goed afgewogen transitie kan maken

Het kan helpen om te weten dat er meer principes zijn van rechtvaardigheid om de discussie over de transitie te ordenen en af te wegen. Er is geen goed of fout. Alleen legt het ene fonds meer nadruk op het ene principe dan het andere fonds. Dit vanwege de eigen context en achtergrond. En zo komen we hopelijk voor ieder fonds tot een eigen, goed afgewogen en evenwichtige transitie.

Agnes Joseph, actuaris bij Achmea Pensioenservices